

5.1 วิวัฒนาการของวิชาชีพครูในประเทศไทย

การศึกษาของไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นการศึกษาแผนโบราณ ศาสนา วัค และพระภิกษุสงฆ์มีบทบาทสำคัญต่อการศึกษาในสมัยนั้น ผู้ที่สนใจจะศึกษาค้นคว้าความรู้จะไปเป็นลูกศิษย์พระ พระมหากษัตริย์ ประมุขของประเทศทรงเป็นผู้นำค่านิยมการปกครองและค่านิยมอื่น ๆ รวมทั้งศาสนา มีการสร้างวัดวาอารามตามชุมชน ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางการพบปะของชุมชนนั้น ๆ ในโอกาสต่าง ๆ ตามประเพณีและเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้แก่ประชาชน การศึกษายังไม่มีหลักสูตรหรือระบบที่ชัดเจนแน่นอน ส่วนใหญ่มักจะมี ความมุ่งหมายในการอบรมสั่งสอนศีลธรรม คุณธรรม ศาสนา วัฒนธรรมและ ขนบธรรมเนียมประเพณีของไทย

ในสมัยสุโขทัยยังไม่มีอาคารเรียนเหมือนในปัจจุบัน จึงอาศัยวัดเป็นสถานที่ศึกษาสำคัญของประชาชน บุตรหลานข้าราชการที่เป็นชาย เรียนกันที่หอฉัน หอสวดมนต์ ศาลาการเปรียญ ภูมิ และวิหาร เรียนกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ 2 - 10 - 15 คน หรือเรียนตัวต่อตัวบ้าง ส่วนการศึกษาของหญิงนั้น เป็นการเรียนตามบ้าน ครอบครัวในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ มักนิยมส่งเด็กไปอยู่ตาม สำนักเจ้านายในพระบรมมหาราชวัง เพื่อเรียนรู้ขนบธรรมเนียมประเพณี กิริยามารยาท การวางตน และวิชาความรู้เกี่ยวกับการเป็นแม่บ้าน

นอกจากวัด บ้าน วัง และสถานศึกษา หรือโรงเรียนซึ่งคณะมิชชันนารี จัดตั้งขึ้นบ้างแล้ว ยังมีสำนักราชบัณฑิต ซึ่งเจ้านายหรือบุตรหลานข้าราชการ หรือผู้สนใจใคร่ศึกษาเล่าเรียน ก็อาจไปแสวงหาความรู้ได้ วัดนอกจากเป็น สถานศึกษาของชาวไทยแล้ว ยังเป็นหอพักสำหรับผู้แสวงหาความรู้อีกด้วย

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ครูส่วนใหญ่จะเป็นพระสงฆ์ ซึ่งแทบทุกคนเป็นผู้ทรงวิชาทั้งภาษาไทยและภาษาบาลี ครูใหญ่ ไคน่กั สมภาร เจ้าวัด ส่วนครูรองคือพระลูกวัด จะเห็นได้ว่าครูของสังคมไทยแตกต่างจากครูของประเทศทางตะวันตก ประเทศทางตะวันตกนั้นถือว่า

"ครูคือผู้ที่รับจ้างหรือถูกใช้ให้ทำหน้าที่ชี้แนะ หรือกำหนดทิศทางการหาประสบการณ์จากการเรียนรู้ของนักเรียน หรือนักศึกษาในสถานศึกษาต่าง ๆ ทั้งของรัฐและของเอกชน"

"ครูคือผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในด้านการสอน ซึ่งสามารถทำให้ผู้อื่นที่มาเกี่ยวข้องของสัมพันธ์ควมมีความมั่งคั่งและมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ"

"ครูคือผู้ที่ศึกษาจบหลักสูตรวิชาศึกษาศาสตร์จากสถาบันฝึกหัดครู ซึ่งทางการรับรองออกประกาศนียบัตรให้เป็นครูได้"

"ครูคือคนที่สอนคนอื่น"

ประเทศทางตะวันตกมีคำนิยามว่า ครูจะต้องเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม และยึดมั่นในประชาธิปไตยอันมีสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

พระราชบัญญัติครู พ.ศ.2488 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ 5 พ.ศ.2521 มาตรา 28 กำหนดเกี่ยวกับลักษณะของครูในสังคมไทยไว้ว่า

"ครูต้องมีจรรยาและมารยาทอันดีงาม และอยู่ในวินัย ตามระเบียบประเพณีของครู ทามที่คุรุสภาจะไต่ถามไว้ และตามระเบียบของสถานศึกษาที่ตนมีหน้าที่ทำการสอน"

คุรุสภาได้ออก "ระเบียบคุรุสภาว่าด้วยวินัยตามระเบียบประเพณีของครู พ.ศ.2506" และ "ระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณตามระเบียบประเพณีของครู พ.ศ.2506" และ "ระเบียบคุรุสภาว่าด้วยการสอบสวนสมาชิกคุรุสภา ผู้ถูกกล่าวหาว่าประพฤติผิดจรรยาบรรณ หรือวินัยตามระเบียบประเพณีของครู พ.ศ.2518"

ครูต้องมีลักษณะของสังคมไทยตามที่ได้ออกมาแล้ว ยังมีหน้าที่หลักคือ การให้ยูเรียนเกิดการเรียนรู้ และเกิดการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน และต้องพัฒนาให้ เป็นไปตามความมุ่งหมายของพลเมือง โดยให้สามารถดำรงชีวิต ทำประโยชน์แก่ สังคมและสิ่งที่สำคัญที่สุดที่ควรตระหนักก็คือความอยู่รอดปลอดภัย ความมั่นคงและ การมีความผาสุกรวมกันในสังคมไทย และครูจะต้องเน้นให้เห็นว่าการศึกษาคือ เป็น กระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต นักเรียนที่ใครสำเร็จการศึกษาไปแล้ว มิได้ หมายความว่าการศึกษาได้สิ้นสุดลง หากแต่จะคงแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ โดยให้ถือว่าการศึกษาสามารถเกิดได้ทั้งในระบบโรงเรียนและนอกโรงเรียน

บทบาทของครู

ครูจะต้องสอนให้นักเรียน คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น การเป็นครูที่ดี นั้นจะต้องมีความเข้าใจและรู้จักทั้งตัวเองและผู้อื่น

ครูมีหน้าที่โดยตรงในการให้การศึกษาแก่เยาวชนและบุคคลทั่วไป เนื่องจาก ครูเป็นผู้มีความรู้ ครูจึงเป็นเสมือนผู้นำของชุมชนด้วย ดังนั้นชุมชนจะเจริญก้าวหน้า ไตจะตองอาศัยครู เป็นปัจจัยสำคัญ ครูจะตองหาทางปรับปรุงส่งเสริมการศึกษา ของชาติให้เจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้น ฉะนั้น ครูทุกคนจะตองมีสมรรถภาพในการประกอบ วิชาชีพของตน และปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีของคนทั่วไป เพื่อให้สมกับคำว่า "ครู เป็นแม่พิมพ์ของชาติ"

การผลิตครู

การจัดการศึกษาในสมัยก่อน ซึ่งเริ่มจากวัดเป็นศูนย์กลางและครูที่สอน ก็คือพระสงฆ์ที่อยู่ในวัด ทอมารัฐบาลได้เร่งรับขยายการจัดการศึกษาแก่ประชาชน ให้กว้างขวางขึ้น และราษฎรเองก็เริ่มมีความสนใจในการศึกษาเล่าเรียนมากยิ่งขึ้น สถานศึกษามีอยู่แล้วเป็นส่วนมากคือวัด แต่ยังมีขาดครูที่เป็นฆราวาสอยู่มาก ฉะนั้นการจัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครู เพื่อผลิตครูในระดับต่าง ๆ และมีความรู้ความ- ชำนาญเฉพาะวิชา จึงมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วน

ในปี พ.ศ.2435 โรงเรียนฝึกหัดครูจึงเริ่มก่อตั้งขึ้นเป็นครั้งแรก เรียกว่า "โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์" ใช้สถานที่โรงเรียนเล็ก ที่ถนนบำรุงเมือง คือที่เป็นโรงเรียนหลวง รมันักเรียนไป-มา มีชาวอังกฤษ คือ นายเอช กรีนรอก เป็นอาจารย์ใหญ่ ภายหลังจากการตั้งโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์มาแล้ว 10 ปี ไท้ย้ายไปทำการสอนที่ตึกแมนณุมิต วัดเทพศิรินทราวาส กิจการของโรงเรียนฝึกหัดครูเจริญขึ้นเป็นลำดับ การฝึกหัดครูในสมัยนั้นนักเรียนขณะเรียนฝึกหัดครู ต้องฝึกหัดทำการสอนไปด้วยตลอดเวลา ซึ่งเป็นระบบการศึกษาตามแบบอังกฤษ สมัยที่โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ตั้งที่โรงเรียนเล็ก ก็มีโรงเรียนสายสวัสดิ์เป็นที่ฝึกหัดสอน

โครงการศึกษาของไทยซึ่งร่าง เมื่อ พ.ศ.2441 ได้กล่าวถึงโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ว่า จำต้องจัดตั้งขึ้น เพราะที่มีอยู่เดิมนักเรียนออกมาเป็นครูตามโรงเรียนไม่ทันตามความต้องการ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ

- ฝึกหัดนักเรียนเป็นครู อาจารย์สำหรับโรงเรียนไทยเบื้องต้น ต้องเรียน 1 หรือ 2 ปี
 - ฝึกหัดนักเรียนเป็นครู อาจารย์สำหรับโรงเรียนไทยเบื้องต้น และโรงเรียนอังกฤษ-ไทยเบื้องต้น ใช้เวลาเรียน 2 หรือ 3 ปี ตามความสามารถของนักเรียน
 - ฝึกหัดนักเรียนเป็นครู อาจารย์สำหรับโรงเรียนอังกฤษ-ไทยเบื้องต้นกลาง
 - ฝึกหัดนักเรียนเป็นสารวัตรสำหรับตรวจโรงเรียน
- ทั้งสองประเภทหลังนี้ ต้องเรียน 3 หรือ 4 ปี ตามความสามารถของนักเรียน

ในปี พ.ศ.2446 โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ได้ขยายหลักสูตรการสอนให้สูงขึ้น ได้เปิดแผนกฝึกหัดครูมัธยม และได้ตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูเพิ่มขึ้นอีกแห่งหนึ่ง คือที่โรงเรียนราชวิทยาลัยเก่า (บ้านสมเด็จเจ้าพระยา) ให้ชื่อว่าโรงเรียนฝึกหัดครูวังตะวันตก สอนให้เป็นครูชั้นมูลศึกษา เพื่อส่งไปสอนตามหัวเมือง

ในปี พ.ศ. 2499 โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ที่วัดเทพศิรินทราวาส ได้ย้ายไป
รวมกับโรงเรียนฝึกหัดครูฝั่งตะวันตก กลายเป็นโรงเรียนประจำ หลักสูตร 2 ปี
นับเป็นโรงเรียนชั้นอุดมศึกษาแห่งหนึ่งรับนักเรียนที่สำเร็จมัธยมศึกษาแล้ว มีชื่อว่า
โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์

ในปี พ.ศ. 2451 นักเรียนโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์และโรงเรียน
ราชแพทยาลัย ได้รับยกเว้นการรับราชการทหารชั่วคราวตลอดเวลาที่เรียนอยู่
นับเป็นสิทธิพิเศษอย่างหนึ่งที่ให้แก่นักเรียนระดับอุดมศึกษาสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน

สำหรับการฝึกหัดครูสตรีนั้น โรงเรียนรัฐบาลคือโรงเรียนมัธยมสตรีวิทยา
มีแผนกฝึกหัดครูหญิง ใน พ.ศ. 2450 มีนักเรียนฝึกหัดครู 7 คน ในระยะนั้นผู้ที่
สอบไล่ได้ชั้นประโยคมัธยมศึกษาได้ยากมาก จึงรับผู้ที่มีความรู้ชั้นสองประโยค-
มัธยมศึกษาเข้าเรียนวิชาสามัญ และวิชาครูมีการฝึกหัดสอนนักเรียนประถมและ
มูลทวิย โรงเรียนสตรีอีกแห่งหนึ่งที่จัดฝึกหัดครูหญิง คือ โรงเรียนกุลสตรีวังหลัง
ซึ่งเป็นโรงเรียนราษฎร์ รับผู้ที่สอบไล่ได้ประกาศนียบัตรของโรงเรียนแล้วได้ฝึกสอน
ในโรงเรียนนั้นต่อไป

นักเรียนฝึกหัดครูในสมัยนั้น แบ่งเป็น 6 ประเภท คือ

1. นักเรียนสอนประถม รับจากผู้สำเร็จชั้นประถมศึกษาแล้ว โดยครู
ในโรงเรียนที่สอนนั้น เป็นผู้คัดเลือกนักเรียนที่มีนิสัยจะเป็นครูได้ในอนาคต
กรมศึกษาธิการก็จะส่งแยกย้ายไปฝึกหัดการเป็นครู ให้รู้จักสอนนักเรียน และ
เรียนด้วยตนเองด้วย เพื่อให้ได้ทั้งความรู้และความชำนาญที่จะเป็นครู
ถ้าฝึกหัดอยู่ปีหนึ่งแล้วไม่สามารถสอนได้ก็ขึ้น ก็ต้องออกจากตำแหน่งนักเรียน
สอนประถมกลับไปเรียนตามเดิม

2. นักเรียนสอนภาษาต่างประเทศ รับจากผู้สำเร็จมัธยมศึกษา
อังกฤษและมีนิสัยจะเป็นครูได้ กรมศึกษาธิการยกขึ้นให้เป็นนักเรียนสอน คือ
มีเวลาฝึกหัดสอนด้วย และมีเวลาเรียนของตนเองด้วย ใช้จ่ายเงินทุนเล่าเรียน
เดือนละ 30 บาท ทั้งนี้ จะพิจารณาให้รับเฉพาะผู้ที่ครูในโรงเรียนนั้นได้

ตรวจเห็นว่าเป็นผู้มีนิสัยจะเป็นครูในภายหน้าได้ เช่นเดียวกับประเภท 1 ระยะเวลาเรียนไม่ต่ำกว่า 1 ปี ถ้าทำการสอนดีและเรียนก็อยู่ไม่ต่ำกว่า 1 ปี เมื่อมีโอกาสก็จะได้ออกไปศึกษาวิชาครูและวิทยาการพิเศษต่างประเทศด้วย ทุนเล่าเรียนหลวง ถ้าไปต่างประเทศไม่ไ้แต่มีความสามารถจะสอนได้ก็ให้รับราชการเป็นครู

3. นักเรียนครูชั้นมูล ได้แก่ นักเรียนซึ่งเข้าฝึกหัดเล่าเรียนที่โรงเรียนฝึกหัดครูฝั่งตะวันตก ระยะเวลาเรียนอย่างนานที่สุดเพียง 1 ปี ถ้าสอบไล่ไม่ไ้ต้องออกจากโรงเรียน นักเรียนเหล่านี้มี 2 พวก คือ พวกที่เจ้าคณะมณฑลส่งมา สำหรับฝึกออกไปเป็นครูในมณฑลต่าง ๆ อีกพวกหนึ่งเป็นผู้ที่เป็นครูมีความรู้เป็นพื้นอยู่แล้ว สมัครเข้าเรียนเพื่อรับประกาศนียบัตรเป็นครูสอนชั้นมูลศึกษาในกรุงเทพฯ

4. นักเรียนครูชั้นประถม คือนักเรียนซึ่งฝึกหัดสำหรับเป็นครูสอนประถมศึกษา กำหนดเวลาเรียน 1 ปี มีเงื่อนไขเช่นเดียวกับประเภทที่ 3 เรียนที่โรงเรียนฝึกหัดครูฝั่งตะวันตก ผู้ที่มาเรียนพวกหนึ่งเป็นนักเรียนที่เจ้าคณะมณฑลส่งมาสำหรับฝึกออกไปเป็นครูในมณฑลต่าง ๆ ที่สอบไล่ได้ประกาศนียบัตรครูชั้นมูลแล้ว และเรียนต่อเพื่อรับประกาศนียบัตรเป็นครูชั้นประถมศึกษา อีกพวกหนึ่งเป็นผู้มีความรู้และความสามารถพอจะเข้าเรียนในโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์เทพศิรินทร์ได้

5. นักเรียนครูชั้นมัธยม ได้แก่ นักเรียนที่สอบไล่ได้สามัญศึกษามัธยม และได้ประกาศนียบัตรครูชั้นประถมแล้ว เข้าฝึกหัดในโรงเรียนอาจารย์เทพศิรินทร์ สำหรับเป็นครูสอนชั้นมัธยม ระยะเวลาเรียน 2 ปี

6. นักเรียนครูต่างประเทศ ได้แก่ นักเรียนสอนภาษาต่างประเทศ ที่กรมศึกษาธิการได้ส่งออกไปศึกษาวิชาครูและวิทยาการพิเศษต่าง ๆ ณ ต่างประเทศ ด้วยทุนเล่าเรียนหลวง เพื่อกลับมาเป็นอาจารย์สอนภาษาต่างประเทศ หรือสอนวิชาพิเศษต่าง ๆ ตามที่เรียนมา ถ้าหากนักเรียนพวกนี้ประพฤติไม่ดี หรือไม่พยายามให้การเล่าเรียนของตนเจริญขึ้นโดยสมควร กรมศึกษาธิการจะเรียกกลับทันที และจะนับเขาเป็นนักเรียนครูที่สอบไล่ตก

ในสมัยเริ่มแรกของการฝึกครุ นั้น ใค้คำนึงถึงบทบาทและหน้าที่ของครู ซึ่งต้อง เป็นบุคคลที่สำคัญมากในการที่จะช่วยพัฒนาการศึกษาของประเทศชาติได้ จึงใค้เน้นความสำคัญของการ เลือกสรรผู้ที่จะมาเรียน เพื่อ เตรียมตัวเป็นครูอย่างมาก โดยการพิจารณาคัดเลือกจากผู้ที่มีปฏิบัติโดยลดี คือเคยสอนมาแล้ว ถึงแม้จะไม่ใ้ การสอนเป็น เครื่องมืออย่างปัจจุบัน แต่ใค้ใ้การสังเกต การใ้ให้การทดลองสอน ชั่วระยะหนึ่ง เพื่อ ูกความถนัด ความสามารถ บุคลิกภาพ ความสนใจและความรัก ที่จะ เป็นครูแท้จริง และระหว่างเรียนก็ต้องฝึกปฏิบัติคานการสอนไปควบ ถือว่า วิชาการถ่ายทอดความรู้ คือวิธีการสอนและวิธีการที่จะอบรมสั่งสอนศิษย์ เป็น เรื่องสำคัญ มีใ้พิจารณาแ่ความรูสูงหรืออายุของครูเท่านั้น

เป็นที่น่าสังเกตว่า หลักสูตรฝึกหัดครุในสมัยแรกเริ่มนี้ ใค้มุ่งที่จะสร้างครู ใ้เป็นครูที่แท้จริง ใ้มีคุณลักษณะคานคุณธรรม จริยธรรม และมีความรูที่ถูกต้อง ทันสมัย สามารถสอนใค้ดี และต้องสามารถปฏิบัติราชการใค้ด้วย ทั้งยังมีวิชาความรู้ ราชการอยู่ในหลักสูตรด้วย เพื่อให้สนองความต้องการของบ้านเมืองในขณะนั้น

ในปี พ.ศ. 2460 ใค้สถาปนากรมมหาวิทยาลัยชั้นและรวมโรงเรียน ราชการพลเรือนทุกแผนกซึ่งอยู่ในกรมนี้ไว้

ในปี พ.ศ. 2461 โรงเรียนฝึกหัดครุก็ใค้แยกจากสังกัดกรมมหาวิทยาลัย ไปขึ้นกับกรมศึกษาธิการ และย้ายไปทำการสอนรวมอยู่กับโรงเรียนมัธยมวัดบวรนิเวศฯ เรียกว่า โรงเรียนฝึกหัดครุวัดบวรนิเวศฯ และใค้อยู่ในที่นั้นจนถึง พ.ศ. 2475 จึงใค้ย้ายไปตั้งที่พระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม พอถึง พ.ศ. 2477 ก็ย้ายกลับมาตั้งที่กองพันรามที่ 6 ถนนศรีอยุธยา เป็นโรงทหารซึ่งกระทรวง- ธรรมการ ใค้รับโอนจากกระทรวงกลาโหมและแก้ไขค้ค้แปลงใ้พอใ้เป็น โรงเรียนใค้ ระหว่างนั้น กรมศึกษาธิการ เปิดการสอนวิชาครุมัธยมตามระเบียบ- ใหมที่สามัคยาจารย์สมาคม เพื่อช่วยเหลือใ้ครูใค้เลื่อนวิทยฐานะของตน การฝึกหัดครุในกรมมีประเภทต่างกัน คือ ครุมัธยม (ชาย) ครุประถม (ชาย)

ครูมูล (ชาย), ครูประกาศนียบัตรมณฑล (ชาย), ครูประถม (หญิง), ครูมูล (หญิง), ครูฝึกกรรม (ชาย), ครูหัตถกรรม (ชาย), ครูวาดเขียน (ชาย) ครูฝึกหัดต่างประเทศ (ชาย)

ในปี พ.ศ. 2471 ได้เริ่มเปิดสอนการฝึกหัดครูมัธยมในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลักสูตร 1 ปี รั้งผู้ที่เรียนจากอักษรศาสตร์หรือวิทยาศาสตร์ 2 ปี ซึ่งได้รับประกาศนียบัตรมาแล้ว มาเรียนต่อวิชาครู 1 ปี ได้ผลิตครูมัธยมรุ่นแรก โคนได้รับประกาศนียบัตรวิชาครู 1 ปี ของมหาวิทยาลัยเมื่อปลายปีการศึกษา 2471 ทำให้อาชีพครูเป็นอาชีพที่เคียงมาเคียงไหล่กับวิชาชีพอื่น ๆ เช่น แพทย์ และยังเป็นคนทำให้มีนิสัยหญิงเพิ่มมากขึ้น เพราะสตรีนิยมที่จะเรียนต่อระดับอุดมศึกษาเพื่อเป็นครูอาจารย์กันมากขึ้นอย่างรวดเร็ว และยังเป็น การช่วยสร้างคุณภาพให้แก่ การศึกษากว้าง

ในปี พ.ศ. 2484 ได้ย้ายโรงเรียนฝึกหัดครูมาตั้งที่วังจันทร์เกษม เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนฝึกหัดครูพระนคร ซึ่งในสมัยปัจจุบันได้เปลี่ยนเป็นวิทยาลัย และย้ายมาอยู่ที่ลาดพร้าว

สภาพปัจจุบันของวิชาชีพครูในประเทศไทย

ความสำคัญของครู

ครูเป็นองค์ประกอบสำคัญในการศึกษา เป็นผู้ทำหน้าที่เกี่ยวกับการให้ การศึกษา เป็นผู้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนและทำหน้าที่อบรมและบริการ แก่นักเรียน ดังนั้น คุณภาพในทางการสอนของครูจึงมีความสัมพันธ์โดยตรงต่อ ผลการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อให้ครูทำหน้าที่และบทบาทดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจะต้องเป็นผู้มีความสามารถ และได้รับการฝึกฝนมาโดยเฉพาะ ครูต้องมีความรู้และทักษะในการสอน การถ่ายทอดความรู้ที่ครูมี สามารถนำความรู้ และทักษะที่มีไปใช้ในการแก้ปัญหาการเรียนรู้อันยากของนักเรียนได้

การฝึกหัดครู

ในปัจจุบันการฝึกหัดครูของประเทศไทย มีระบบการฝึกฝนเพียงรวมเดียว กล่าวคือผู้ที่ผ่านการฝึกหัดครู หรือสอบเทียบโดยประกาศนียบัตรครูแล้ว ก็สามารถประกอบอาชีพครูไปโคกตลอดชีวิต โดยไม่จำเป็นต้องเข้าฝึกหัดอบรมเพิ่มเติมอีกเลย นอกเสียจากว่าครูผู้นั้นสนใจในความก้าวหน้าของตนเอง จึงเข้ารับการฝึกอบรม หรือสอบเทียบเพื่อเลื่อนระดับอาชีพครูขึ้น การสอบและการฝึกหัดอบรมเหล่านี้ เป็นเรื่องประกันได้แต่เพียงการเลื่อนวุฒิให้สูงขึ้นเท่านั้น ยังมิได้เป็นกรณีบังคับ การเป็นครูที่มีสมรรถภาพที่สูงขึ้นแต่อย่างใด

การที่ครูได้รับการฝึกฝนเพียงครั้งเดียว และสามารถเป็นครูไปโคกตลอดชีวิต ทำให้การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษามีประสิทธิภาพต่ำ เช่น การใช้หลักสูตรใหม่ ครูทุกคนจำเป็นต้องผ่านการฝึกอบรมเพื่อให้เข้าใจถึงแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องของสาระหลักสูตร อันนำไปสู่ผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพสูงตามที่หลักสูตรใหม่กำหนด และเป็นไปตามแนวทางการพัฒนาคน ซึ่งรัฐบาลจำเป็นต้องกำหนดให้สอดคล้องและเลือกถือการพัฒนาประเทศ เมื่อครูไม่เข้ารับการฝึกอบรม จึงทำให้ครูปฏิบัติการสอนอย่างเดิม ผลผลิตทางการศึกษาจึงมิได้เปลี่ยนแปลงไปแต่อย่างใด

การใช้ครู

เนื่องจากยังไม่มีข้อกำหนดเกณฑ์มาตรฐานไว้อย่างชัดเจน ส่วนสำคัญของเกณฑ์มาตรฐานเหล่านั้น คือการกำหนดสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับครู และสมรรถนะเหล่านี้จำเป็นต้องกำหนดให้สอดคล้องกับการที่ครูจะสามารถสอนนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ที่พึงประสงค์และสอดคล้องกับแผนนโยบายทางการศึกษาและหลักสูตรของประเทศ เพราะหลักสูตรและนโยบายทางการศึกษามักจะมีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ดังนั้น สมรรถนะที่จำเป็นของครูจึงจำเป็นต้องกำหนดให้มีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ยิ่งครูประกอบวิชาชีพไปนาน ๆ ยิ่งจำเป็นต้องสะท้อนให้เห็นถึงระดับสมรรถนะที่สูงอยู่ตลอดเวลา จึงนับว่าการฝึกฝนอยู่เสมอของครู เป็นองค์ประกอบสำคัญของวิชาชีพครู หน่วยงานที่มีหน้าที่

รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับการผลิต และการใช้ครูจึงควรต้องประสานสัมพันธ์กัน
อย่างใกล้ชิด เพื่อยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครูให้แก่วงครูก่อนประจำการ และ
ครูประจำการ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, น. 5 - 12)

5.2 สถานวิชาชีพครูและประวัติความเป็นมา

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 (ราชบัณฑิตยสถาน,
2525: 743, 767) ใ้คำนิยามของคำว่า "สถานัน" และ "วิชาชีพ" ไว้ดังนี้

"สถานัน เป็นสิ่งซึ่งคนในส่วนรวม คือสังคมจัดตั้งให้มีขึ้น เพราะประโยชน์
ว่ามีความต้องการและจำเป็นแก่วิตชีวิตของคน เช่น สถานันครอบครัว สถานันศาสนา
สถานันการศึกษา สถานันการเมือง"

"วิชาชีพ" อาชีพที่องอาศัยวิชาความรู้ความชำนาญ

ดร. วิจิตร ศรีสอน ไ้กำหนดลักษณะของ "วิชาชีพ" ไว้ดังนี้

- (1) ให้บริการแก่สังคมโดยไม่ซ้ำซ้อนกับสาขาวิชาอื่น
- (2) ให้บริการแก่สังคมโดยใช้วิธีการแห่งปัญญา
- (3) สมาชิกมีความอิสระหรือ "อัทนภิมาต" (autonomy) ในการ
ดำเนินการที่เกี่ยวกับวิชาชีพ
- (4) สมาชิกต้องได้รับการศึกษาในระดับสูง (คือการศึกษาระดับอุดมศึกษา
เป็นหลัก
- (5) สมาชิกจะองประพฤติและมีจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพนั้น
- (6) ต้องมีสถานันหรือองค์กรวิชาชีพเป็นแหล่งกลางคอยสร้างสรรค
จรรโลงความมั่นคงแห่งวิชาชีพของสมาชิก

ในหนังสือ "ครูกับวิชาชีพ" โดยสำนักเลขาธิการคุรุสภา (สำนัก-
เลขาธิการคุรุสภา, 16 - 18) ไ้กล่าวถึงหลักเกณฑ์ของวิชาชีพครูพอสรุปไ้ว่า
ครูจะเป็นวิชาชีพใดของเข้าหลักเกณฑ์ต่อไปนี้

- (1) วิชาชีพ แสดงถึงการบริการที่จำเป็นต่อสังคม การผลิตเยาวชน การ
อบรมสั่งสอนและการพัฒนาเด็กเหล่านี้ เป็นหน้าที่ที่องใช้ความรับผิดชอบของครู

(2) วิชาชีพที่ขึ้นอยู่กับพื้นฐานของความรอบรู้ วิชาชีพไม่ใ้ขึ้นอยู่กับแค่เพียงทักษะ แต่จะต้องประกอบด้วยพื้นฐานทางปัญญาในทางการสอน ซึ่งรวมทั้งเนื้อหาวิชา ความรู้ และความรู้ทางการศึกษา ซึ่งถ้าจะเปรียบเทียบกันแล้ว ครูจะต้องมีความรู้ทางทฤษฎีหลาย ๆ กับแพทย์ นั่นคือ แพทย์ต้องมีความรู้ทางด้าน สรีรวิทยา กายภาพ และชีวภาค ส่วนครูจำเป็นต้องมีความรู้พื้นฐานทางด้าน ปรัชญา สังคมวิทยา และจิตวิทยาควบเหมือนกัน

(3) วิชาชีพต้องใช้ระยะเวลาอันยาวนานในการฝึกหัดทางวิชาการ และทางปฏิบัติ ถึงแม้ว่าวิชาชีพครูจะมีระยะเวลาในการฝึกหัดไม่นานเท่าแพทย์ นักกฎหมาย สถาปนิก หรือวิชาชีพอื่น ๆ แต่วิชาชีพครูก็ยังต้องมีการปฏิบัติงาน มีการศึกษาทฤษฎีทางการศึกษาและยังต้องเน้นหนักทางด้านการสอนมากกว่าที่จะเน้นหนักในการสร้างสรรคการศึกษาส่วนบุคคล เพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักเรียน ครูยังต้องฝึกอบรมนักเรียนให้เป็นคนดี รู้กัย รู้จักรับผิดชอบ ส่วนนี้เองที่ทำให้วิชาชีพครูต้องใช้เวลายาวนานในการที่หนักอึ้งและมองไม่เห็นในระยะสั้น ๆ

(4) วิชาชีพต้องมีระดับของความอิสระสูง ไ้แยกออกเป็น 2 ประเด็น คือ การมีอิสระของผู้ฝึกหัดหรือครู หรืองานที่เป็นส่วนบุคคล สามารถที่จะตัดสินใจเพื่อผลประโยชน์ของตน ที่สำคัญคือ มีอิสระแห่งวิชาชีพทั้งหมดที่จะตัดสินใจเกี่ยวกับแบบแผนของการทำงาน โดยเฉพาะครูจะต้องมีระดับชี้กความอิสระสูง ซึ่งจะว่ากล่าว ตักเตือนนักเรียนในทางที่ถูก และดูว่ากล่าวตักเตือนโดยครูใหญ่ ศึกษาพิเศษ ในทางที่ถูกที่ควรได้ มีอิสระที่จะศึกษหาวิธีการสอน หลักเกณฑ์ วิธีการอื่น ๆ ในการสร้างเด็ก ให้เป็นพลเมืองดีในอนาคตได้ นั่นคือ ครูจะต้องมีอิสระในวิชาชีพของตนสูงอย่างเพียงพอ เพราะปรากฏว่าการทำงาน การปฏิบัติงาน และโครงสร้างของระบบการศึกษาถูกกำหนด และขึ้นอยู่กับอำนาจของรัฐบาล

มีผู้กล่าวว่า วิชาชีพที่แท้จริงจะต้องมีอิสระแก่ตนเองทั้งหมด มีภารกิจที่เป็นของตนเองโดยเฉพาะ และต้องปกครองด้วยตนเอง เช่น ในอังกฤษ วิชาชีพแพทย์ ปกครองตนเองโดยผ่าน The British Medical Council วิชาชีพกฎหมาย ปกครองตนเองโดยผ่าน The Law Society เป็นต้น สมาคมวิชาชีพเหล่านี้

มีหน้าที่รับผิดชอบในการให้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพหรือถอนใบอนุญาต ในกรณีที่ไปให้สมรรถนะหรือประพฤตินิด สมาคมวิชาชีพนี้ยังสามารถมีสิทธิมีเสียงในการกำหนดนโยบายชาติในค่านิยมภาพ หรือเรื่องอื่นเกี่ยวกับแพทย์และกฎหมาย

ในสหรัฐอเมริกาผู้กล่าวว่า การสอนไม่ใช่วิชาชีพที่ควรจะปกครองตนเอง จึงได้มีการถกเถียงกันขึ้นในที่สุด ปี 1912 ได้มีการตั้ง Teachers' Registration Council เพื่อควบคุมผู้ที่เข้ามาเป็นครู แต่เนื่องจากแต่ละคนสามารถเป็นครูได้เองโดยไม่ต้องขึ้นกับ Teachers' Registration Council การเคลื่อนไหวในครั้งแรกนี้จึงไม่เป็นผลและโคลมเล็กไปในปี 1949 เมื่อถึงปี 1966 สหภาพครูได้เสนอเอกสารแก่ General Teachers-Council ซึ่งกล่าวถึงการควบคุมการเข้ามาสู่วิชาชีพนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการในสมัยนั้น คือ Mr. Anthony Crosland ได้กล่าวว่า "ในช่วงระยะเวลาของการขาดแคลนครู ยังไม่สามารถที่จะยกเลิกแบบแผนเดิมในการจัดหาครูได้ ดังนั้น การเข้าสู่การสอนและการให้ออกจากการสอนยังคงต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของ The Department of Education and Science" แต่เป็นที่น่าสังเกตว่ายังคงมี De facto ที่ควบคุมคนกลุ่มเล็กซึ่งมีอยู่ในสถาบันฝึกหัดครู และอยู่ภายใต้การควบคุมของนักการศึกษาโดยคนทั่ว ๆ ไปได้กล่าวว่า - นี่เป็นขั้นตอนแรกในการแต่งตั้งและส่งเสริมครูโดยให้ครูใหญ่และนักบริหารการศึกษาได้มีสิทธิมีเสียงที่สำคัญมากในการ de facto ในสถาบันนั้น ๆ

(5) วิชาชีพต้องมีจรรยาบรรณ วิชาชีพที่มีอิสระปกครองตนเอง จะต้องวางกฎเกณฑ์แห่งจรรยาบรรณไว้ ซึ่งจะว่าด้วยเรื่องสัมพันธ์ภาพอันเหมาะสมระหว่างผู้ปฏิบัติภารกิจกับลูกค้า ซึ่งเป็นการปกป้องลูกค้าและตัวผู้ปฏิบัติเอง The National Union of Teachers ของสหรัฐอเมริกา ได้ร่างจรรยาบรรณขึ้นเพื่อกำหนดความประพฤติที่ครูไม่ควรปฏิบัติ และยังมีข้อกำหนดที่สามารถปกป้องครูและสหภาพด้วย แต่ก็ยังขาดการควบคุมในการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู หรือวิชาชีพทางการศึกษา จรรยาบรรณเพียงแต่สามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้ แต่ไม่สามารถบังคับใช้ ครูที่

ชากรรยฆาตรรณ สหภาพสามารถที่จะมีให้เป็นสมาชิกได้ แต่สหภาพก็ไม่มีสิทธิ์ที่จะห้ามไม่ให้เขาสอนได้

(6) วิชาชีพต้องมีความเจริญ เพราะว่าวิชาชีพตั้งอยู่บนพื้นฐานของความรู้และความชำนาญ ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงอย่างคงที่ ผู้ปฏิบัติการจึงควรที่จะมีความเจริญก้าวหน้าในวิชาของตน วิชาชีพแต่ละอย่างจะต้องมีเครื่องมือวิจัย ความเจริญก้าวหน้าของตน ครูมีหลักสูตรอบรม การประชุมสัมมนาการปฏิบัติการ และการฝึกหัดต่าง ๆ มากมาย ซึ่งโคจักษ์ขึ้นโดยหน่วยงานการศึกษาและวิทยาศาสตร์ และการมีส่วนร่วมกันในระหว่างครูแบบสอนไม่เต็มเวลาและสอนเต็มเวลา โคจักษ์ให้มีมากขึ้นด้วย

ถึงแม้ว่าการศึกษายู่ในหลักเกณฑ์ที่สำคัญของวิชาชีพดังกล่าวข้างต้นแล้วก็ตาม แต่วิชาชีพครูก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าวิชาชีพแพทย์ กฎหมาย หรือสถาปนิก มีข้อสังเกตว่าวิชาชีพที่เป็นอิสระจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา แม้ว่าปัจจุบันจะปรากฏว่าวิชาชีพครูส่วนมากจะอยู่ภายใต้การควบคุมของระบบราชการ แต่ก็ยังมีหนทางที่จะยกฐานะทางวิชาชีพของตนให้สูง ๆ บ้างขึ้น

ฉะนั้น จึงพอสรุปได้ว่า "สถาบันวิชาชีพครู" หมายถึง องค์การซึ่งบุคคลที่มีวิชาชีพครูก่อตั้งขึ้นมาอย่างมีระเบียบและเป็นระบบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา ส่งเสริม และพิทักษ์สิทธิ์ของครูอาจารย์

5.2.2 ประวัติความเป็นมาของสถาบันวิชาชีพครู

บทบาทของครูในประเทศไทยได้เริ่มมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ประกาศตั้งกระทรวงธรรมการ ในปี พ.ศ. 2438 เพื่อจัดการศึกษาให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นทั้งในเมืองหลวงและหัวเมือง พร้อมทั้งมีการแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบสอบไล่นั่งสอไทยด้วย ครูจึงควรได้รับการอบรมให้รู้วิชาสอนและวิธีสอน ดังนั้นได้มีการอบรมครูขึ้นเป็นครั้งแรกที่ "วิทยาลัยาน"

ผู้อบรมครูคนแรกคือ เจ้าพระยาบรมมศักดิ์มนตรี ซึ่งถือว่าเป็นการเริ่มการปราชญ์
ณ สามัคยาจารย์สมาคม

ต่อมา วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2443 ได้มีการจัดตั้งสภาไทยจารย์ ขึ้น
เพื่ออบรมและประชุมครู เปิดสอนครูทุกวันพระซึ่งเป็นวันหยุดราชการ ในปี พ.ศ.2445
กรมศึกษาธิการจึงจัดตั้งสถานที่ประชุมอบรมและสอนครูขึ้นที่โรงเรียนทวีธาภิเศก
ในบริเวณวัดอรุณราชวราราม ชื่อว่า "สามัคยาจารย์สโมสรสถาน" เจ้าพระยา
พระเสด็จสุเรนทราธิบดี (ม.ร.ว.เปีย มาลากุล) เป็นสภานายกคนแรก มีการ
ประชุมเดือนละ 2 ครั้ง ต่อมาสามัคยาจารย์สโมสรสถาน ได้ย้ายไปตั้งอยู่ในโรงเรียน
มัธยมวัดราชบูรณะ (โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย) อีก 1 ปี ต่อมากรมศึกษาธิการ
จึงได้จัดตั้งสถานที่อบรมแห่งนี้เป็นสมาคม ชื่อสามัคยาจารย์สมาคม

วัตถุประสงค์ของสมาคมมีดังนี้ คือ

1. เพื่อเป็นบ่อเกิดแห่งศิวิไลยา คือให้เป็นที่ชุมนุมสำหรับปรึกษาหารือ
การที่เกี่ยวข้องของคณาจารย์ศึกษา
2. เพื่อเป็นที่ประชุมผู้มีบรรดาศักดิ์ใหญ่น้อยผู้เป็นเพื่อนราชการทั่วไป
ตลอดจนนักเรียน เพื่อทำความรู้จักคุ้นเคยซึ่งกันและกัน และเพื่อเป็นการฝึกให้คน
หนุ่ม ๆ ได้รับความคุ้นเคยในที่ประชุม
3. เพื่อเป็นที่ประชุมในเรื่องที่เกี่ยวกับความบันเทิงใจและกาย ที่เป็น
คุณประโยชน์ ซึ่งได้แก่ การกรีฑาและดนตรี ฆ้องร้อง เป็นต้น

สามัคยาจารย์สมาคม เปิดรับสมาชิกทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด
สำหรับสมาชิกต่างจังหวัดได้รับความรู้โดยทางหนังสือนิตยสารของสมาคม ชื่อ
หนังสือพิมพ์วิทยากรย์ นอกจากนั้นสมาคมยังจัดการอบรมวิชาต่าง ๆ ที่บรรดา
หลักสูตรให้แก่ครูจัดปราชญ์พิเศษ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ในวิชาสาขาต่าง ๆ เปิด-
สโมสรช่าง ภาษาอังกฤษ มันทิง และกรีฑา บริการแก่สมาชิกมาเป็นเวลา 40 ปีเศษ
มีจำนวนสมาชิกประมาณ 3,000 คน

ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 สมาคมทองอพยพพิศทุสิ่งของออกไป
นอกเมือง และย้ายเข้ามาที่เดิมเมื่อสงครามสิ้นสุดลง และเมื่อคุรุสภาได้ตั้งขึ้น
ตาม พ.ร.บ. คุรุ โศภย์ชัยมงคลเมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2488 กระทรวงศึกษาธิการ
จึงได้รวมกิจการและทรัพย์สินของสามัคยาจารย์สมาคมเป็นของคุรุสภา สามัคยาจารย์
สมาคมก็สิ้นสภาพลง

ปัจจุบันคุรุสภาเป็นสภาในกระทรวงศึกษาธิการ มีฐานะเป็นนิติบุคคล
เจตนารมณ์ของการจัดตั้งคุรุสภาเพื่อให้มีสภาของครู เพื่อช่วยยกฐานะครูและ
วิชาชีพครู คุรุสภาที่ตั้งขึ้นตาม พ.ร.บ. คุรุ พ.ศ. 2488 มีวัตถุประสงค์และอำนาจ
กว้างขวางกว่าสามัคยาจารย์สมาคมมาก คุรุสภามีอำนาจหน้าที่ตามที่ได้กำหนดไว้
ใน พ.ร.บ. คุรุ พ.ศ. 2488 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2519 (ฉบับที่ 5)
พ.ศ. 2521 และ (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2523

คุรุสภามีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) ให้ความเห็นแก่กระทรวงศึกษาธิการ ในเรื่องการจัดการศึกษา
โดยทั่วไป หลักสูตร แบบเรียน อุปกรณ์การเรียนการสอน การฝึกอบรม การวัดผล
และประเมินผลการศึกษา การนิเทศการศึกษา และเรื่องอื่นที่เกี่ยวข้องโดยตรง
กับการจัดการศึกษา

(2) ความคุมและสอดส่องจรรยา มารยาท และวินัยของครู พิจารณา
โทษครูผู้ประพฤติผิด และพิจารณาคำร้องทุกข์ของครู

(3) พิทักษ์สิทธิของครูภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนด

(4) ส่งเสริมครูให้ได้รับสวัสดิการต่าง ๆ ตามสมควร

(5) พัฒนาความรู้ ความสามารถ คุณภาพ และประสิทธิภาพของครู

คุรุสภามีรายได้ดังต่อไปนี้

(1) เงินอุดหนุนจากงบประมาณแผ่นดิน

(2) เงินค้ำจุนและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ

(3) เงินผลประโยชน์ต่าง ๆ จากการลงทุนและการจัดตั้งองค์การ
จัดหาผลประโยชน์ของคุรุสภา

(4) เงินและทรัพย์สินอย่างอื่น ๆ ซึ่งบุคคลอุทิศให้คุรุสภา และภายใต้
บังคับแห่งเงื่อนไข ขอบบังคับหรือวัตถุประสงค์ซึ่งบุคคลกำหนดไว้ ให้คุรุสภารักษา
และจัดการตามที่เห็นสมควร

คณะกรรมการอำนวยการคุรุสภา ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
ศึกษาธิการ เป็นประธาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นรองประธาน อธิบดีทุกกรม
และหัวหน้าส่วนราชการที่มีฐานะเป็นกรมในกระทรวงศึกษาธิการ เป็นกรรมการ
โดยตำแหน่ง และครูซึ่งได้รับเลือกตั้งจากสมาชิกคุรุสภา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ
ที่คุรุสภาประกาศกำหนดจำนวนสิบคน เป็นกรรมการ และให้เลขาธิการคุรุสภาเป็น
กรรมการและเลขาธิการ

กรรมการที่ได้รับเลือกตั้งอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปี และอาจได้รับเลือกตั้ง
ใหม่อีกได้ นอกจากพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการที่ได้รับเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่ง
เมื่อลาออก พ้นจากสมาชิกภาพของสมาชิกคุรุสภา หรือพ้นจากการเป็นครูซึ่งตนเป็น
ผู้แทน

ในกรณีที่ตำแหน่งกรรมการที่ได้รับเลือกตั้งว่างลง ถึงคราวออกตามวาระ
ให้ผู้ที่ใกล้เคียงในลำดับถัดไปในการเลือกตั้งตามวาระคนหนึ่ง เข้าดำรงตำแหน่งแทน
แต่กรรมการซึ่งเข้ามาแทนนั้นให้อยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่ากำหนดเวลาของผู้ซึ่งตนแทน

คณะกรรมการอำนวยการคุรุสภาแต่งตั้งสมาชิกคุรุสภาจากผู้ที่ซึ่งกรุงเท
พมหานคร ได้คัดเลือกไว้ตามวาระสอง หนึ่งคน และสมาชิกคุรุสภาจากผู้ที่ซึ่งศึกษา
ธิการ เขตได้คัดเลือกไว้ตามวาระสอง

ให้กรุงเทพมหานครคัดเลือกสมาชิกคุรุสภาในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน
สามคน และศึกษาธิการ เขตคัดเลือกสมาชิกคุรุสภาในเขตการศึกษาของตน เขตละ
สามคน ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการคุรุสภาคัดเลือกสมาชิกคุรุสภา

ตั้งกล่าว เพื่อแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการอำนวยการที่ปรึกษาตามวรรคหนึ่ง

กรรมการที่ปรึกษามีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปี และอาจพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระได้เมื่อลาออก หรือพ้นจากสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา หรือย้ายไปอยู่นอกเขตที่ตนได้รับคัดเลือก

ในกรณีที่กรรมการที่ปรึกษาพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้คณะกรรมการอำนวยการวุฒิสภาแต่งตั้งผู้ซึ่งทรงเหมาะสมนครหรือศึกษาธิการ เขตคัดเลือกได้ตามวรรคสอง เป็นกรรมการที่ปรึกษาแทนกรรมการที่ปรึกษา ซึ่งได้รับแต่งตั้งแทนให้อยู่ในตำแหน่งได้เท่ากำหนดเวลาของผู้ซึ่งแทน

คณะกรรมการอำนวยการแต่งตั้งเลขาธิการ และรองเลขาธิการ และเจ้าหน้าที่อื่นตามสมควร

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา โดยมีเลขาธิการวุฒิสภาเป็นผู้บังคับบัญชาเจ้าหน้าที่ของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา และบริหารกิจการของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาขึ้นตรงต่อประธานกรรมการอำนวยการวุฒิสภา

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภามีหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) เป็นเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินงานในหน้าที่ของวุฒิสภา
- (2) ประสานงานและดำเนินการในเรื่องของครุภัณฑ์หน่วยราชการ หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับครุ
- (3) ประสานงานและดำเนินการ เกี่ยวกับกิจการอื่นที่วุฒิสภามอบหมาย
- (4) จัดทำรายงานประจำปีเกี่ยวกับครุ เสนอต่อวุฒิสภา

สมาชิกของวุฒิสภา มีสามประเภท คือ

- (1) สมาชิกสามัญ
- (2) สมาชิกวิสามัญ
- (3) สมาชิกสมทบ

คณะกรรมการอำนวยการอาจแต่งตั้งผู้หนึ่งผู้ใดให้เป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์
ของคุรุสภาก็ได้

สมาชิกของคุรุสภาต้องมีคุณสมบัติดังนี้

- (1) ไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาโทษให้จำคุก เว้นแต่ความผิด
ในลักษณะฐานอุทธรณ์ หรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาท
- (2) ไม่เป็นผู้มีกายทุพพลภาพ ไร้ความสามารถ หรือจิตฟั่นเฟือน
ไม่สมประกอบ
- (3) ไม่เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดีงาม
- (4) ไม่เป็นผู้เคยถูกปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ
- (5) ไม่เป็นผู้มีหนี้สินพันตัว
- (6) เป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

สมาชิกสามัญต้องมีพื้นฐานความรู้และอยู่ในเงื่อนไขดังนี้

- (1) ได้ประกาศนียบัตรวิชาครู หรือสำเร็จวิชาชั้นอุดมศึกษา และ
- (2) มีอาชีพเป็นครูสอน ในสถานศึกษาที่อยู่ในความควบคุมของกระทรวง-
ศึกษาธิการ หรือได้เคยมีอาชีพเป็นครูสอนในสถานศึกษากังกล่าวแล้ว เป็นเวลารวมกัน
ไม่น้อยกว่าสี่ปี และออกจากตำแหน่งโดยไม่มี ความผิด

สมาชิกเกือบทั้งหมดเป็นสมาชิกสามัญประมาณร้อยละ 95 ของ สมาชิก-
ทั้งหมด

สมาชิกวิสามัญ คือครูที่สอนในสถานศึกษาซึ่งอยู่ในความควบคุมของ
กระทรวงศึกษาธิการ แต่ไม่มีคุณวุฒิต่างครูหรือสำเร็จชั้นอุดมศึกษามีเป็นจำนวนน้อย
ส่วนใหญ่จะอยู่ในสถานศึกษาเอกชน

สมาชิกสมทบ คือ บุคคลที่มีคุณวุฒิที่จะเป็นครูได้ตามพระราชบัญญัติ
ประถมศึกษา แต่ไม่เคยทำอาชีพครู หรือบุคคลที่เคยเป็นสมาชิกสามัญหรือวิสามัญ
แต่พ้นจากอาชีพครู ไม่มีสิทธิเป็นสมาชิกสามัญตามกฎหมาย แต่สมัครเป็นสมาชิกสมทบได้

สมาชิกคุรุสภาต้องเสียค่าบำรุงและค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดไว้ใน
ระยะเวลาที่คณะกรรมการอำนวยการกำหนดไว้

สมาชิกคุรุสภาพ้นจากสมาชิกภาพ เมื่อ

- (1) ทาย
- (2) ลาออก
- (3) ขาดคุณสมบัติตาม มาตรา 13
- (4) มิได้มีอาชีพเป็นครูตามเงื่อนไขในมาตรา 14 (2) สำหรับกรณี

สมาชิกสามัญหรือสมาชิกวิสามัญ หรือ

(5) ประพฤติผิดวินัยและคณะกรรมการอำนวยการวินิจฉัยให้ออก
โดยคะแนนเสียงไม่ต่ำกว่ากึ่งจำนวนของกรรมการทั้งหมด

การบริหารงานของคุรุสภา

ส่วนกลาง

การบริหารงานของคุรุสภาในส่วนกลางมีคณะกรรมการอำนวยการคุรุสภา
เป็นผู้ใช้อำนาจในการบริหารงานคุรุสภา และมีอำนาจเป็นนิติบุคคลด้วย มีสำนักงาน
เลขาธิการคุรุสภาปฏิบัติหน้าที่ค้ำงานสำนักงานให้คณะกรรมการอำนวยการ และ
เป็นศูนย์กลางการติดต่อประสานงานเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของคณะกรรมการ-
อำนวยการ เลขาธิการคุรุสภามังคัมภีร์เจ้าหน้าทีในสำนักงาน ขึ้นตรงต่อ
ประธานอำนวยการคุรุสภา

ส่วนภูมิภาค

กรรมการระดับภูมิภาค มี 2 ระดับคือ

(1) คณะกรรมการคุรุสภาจังหวัด ประกอบด้วยศึกษาธิการจังหวัด
และผู้อำนวยการประถมศึกษา เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง มีผู้แทนครูซึ่งเลือกตั้ง
มาจากครูทุกสังกัดในจังหวัด เป็นกรรมการในตำแหน่งคราวละ 2 ปี แต่ละจังหวัด
จะมีกรรมการได้ตั้งแต่ 9 - 15 คน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจำนวนครูในแต่ละจังหวัด

คณะกรรมการชุดนี้มีหน้าที่ควบคุม คุมดูแล และปฏิบัติหน้าที่ด้านวิชาชีพและสวัสดิการครู
เจ้าหน้าที่ครูสภาจังหวัด ไท่แก ศึกษาธิการจังหวัด มีสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด
เป็นสำนักงานครูสภาจังหวัด

(2) คณะกรรมการครูสภาอำเภอ ประกอบด้วยศึกษาธิการอำเภอและ
หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ หรือกิ่งอำเภอเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง คราวละ
2 ปี แต่ละอำเภอมีกรรมการตั้งแต่ 5 - 11 คน เจ้าหน้าที่ครูสภาอำเภอ ไท่แก
ศึกษาธิการอำเภอ มีสำนักงานศึกษาธิการอำเภอเป็นสำนักงานครูสภาอำเภอ

คณะกรรมการอำนวยการครูสภา ไท่แกเห็นคนโยบายวิชาชีพครูของครูสภา
ไว้ดังนี้

1. เป็นสถาบันควบคุมและส่งเสริมการประกอบวิชาชีพครู โดยมีอำนาจ
และหน้าที่ในการดำเนินการตามกฎหมาย
2. ครูสภาจะดำเนินการควบคุมและส่งเสริมการประกอบวิชาชีพครู
โดยองค์กรของครูสภาและโดยความร่วมมือของกรมต่าง ๆ ในกระทรวงศึกษาธิการ
หน่วยงานและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ และหน่วยราชการอื่น ๆ
3. ครูสภาจะส่งเสริมให้หน่วยงานที่ครูสังกัดดำเนินการให้ความร่วมมือ
แก่หน่วยงานต่าง ๆ ในการพัฒนาความรู้ ความสามารถ คุณภาพและประสิทธิภาพ
ของครู และเป็นศูนย์กลางในการจัดการพัฒนาทั้งตัว
4. ครูสภาจะควบคุมและส่งเสริมให้ครูมีจรรยาบรรณและวินัยแห่งวิชาชีพครู
5. ครูสภาจะยกย่องวิชาชีพครูให้เป็นที่ยอมรับ เคารพยกย่องในสังคม
โดยการรณรงค์และจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น ยกย่องครูที่ปฏิบัติงานดีเยี่ยม
เสียบัตรแก่สังคม ส่งเสริมให้ครูปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมจรรยา เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ศิษย์
6. ครูสภาจะแสวงหาความร่วมมือกับหน่วยงานที่จัดการศึกษา หาทาง
ป้องกันมิให้ครูต้องนำกิจการอันจะนำความเสียหายมาสู่เกียรติคุณแห่งวิชาชีพครู

7. คุรุสภาจะเป็นศูนย์กลางของสมาคมชมรมวิชาชีพครูทั้งหลาย
ในการจัดบริการทางวิชาชีพและส่งเสริมเกียรติคุณแห่งวิชาชีพครู (บันทึก ชุมจิต,
2531: น. 156)

8. คุรุสภาจะเป็นศูนย์กิจกรรมและศูนย์บริการข้อมูลด้านวิชาชีพครู
(เจริญ มลิพันธ์, 2527: น. 23 - 24)